

ADVIES
VAN 18 OKTOBER 2023
OVER DE STARTNOTA GEWESTELIJK RUP
OPHEFFEN RESERVATIESTROKEN SCHIPDONKKANAAL

INHOUD

I.	SITUERING	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	2
III.	PLANDOELSTELLINGEN	2
IV.	PLANDOELSTELLING INZAKE DE CORRECTIE ONDER- EN NEVENLIGGENDE BESTEMMINGEN.....	3
V.	PLANGEBIED	4
VI.	SAMENHANGENDE RUIMTELIJKE VISIE	4

I. SITUERING

1. SARO ontving op 9 september 2023 een adviesvraag van Vlaams minister Zuhal Demir over de startnota bij het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan ‘Opheffen reservatiestroken Schipdonkkanaal’.¹ De startnota werd door het departement Omgeving toegelicht op de SARO-werkgroep van 21 september 2023.

Met voorliggend advies, goedgekeurd door de raad op 18 oktober 2023, komt de raad tegemoet aan de vooropgestelde adviestermin van 60 dagen.

2. Bij de opmaak van de gewestplannen in de jaren ‘70 werden er reservatiestroken aangeduid met het oog op een mogelijke verbreding van het Schipdonkkanaal en de verbinding van het Schipdonkkanaal met het Boudewijnkanaal. De aanwezigheid van de reservatiestroken beperkt de ontwikkelingsmogelijkheden van gebouwen, functies en activiteiten in deze reservatiestroken en zorgt voor juridische onzekerheid voor eigenaars en gebruikers.

In 2021 oordeelde de Vlaamse Regering dat een verbreding van het Schipdonkkanaal beleidsmatig niet wenselijk en niet haalbaar is. Door de keuze voor de verdere uitbouw via de estuaire vaart is de reservatie overbodig geworden.²

3. De startnota formuleert vijf plandoelstellingen:

- het opheffen van de reservatiestroken ter hoogte van het Schipdonkkanaal in West- en Oost-Vlaanderen en de verbinding tussen het Schipdonkkanaal en het Boudewijnkanaal, met behoud van het functioneel gebruik van de bestaande waterloop;
- het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen;
- het aanduiden van het erfgoedlandschap in lijn met de vastgestelde landschapsatlas en het aanduiden van belangrijke erfgoedelementen;
- het behoud en de duurzame ontwikkeling van het gewenste toeristisch-recreatief netwerk en functioneel fietsnetwerk;
- het behoud van de actuele ecologische en landschappelijke waarden rond het Schipdonkkanaal met aandacht voor een veranderend klimaat.

4. Het Schipdonkkanaal loopt over een lengte van 56 km vanaf Deinze tot Zeebrugge, waar het kanaal uitmondt in de zee. Het kanaal is in West-Vlaanderen gelegen op het grondgebied van Brugge, Damme en Knokke-Heist en in Oost-Vlaanderen op het grondgebied van Deinze, Lievegem, Eeklo, Sint-Laureins en Maldegem.

¹ <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/grup-opheffen-reservatiestroken-schipdonkkanaal>

² Nota aan de Vlaamse Regering, pag. 1: ‘Nu de Vlaamse Regering met de Nederlandse Regering en de Belgische Federale Regering een intentieverklaring heeft afgesloten over de uitbouw van de estuaire vaart, kan de reservatiestrook van het Schipdonkkanaal definitief geschrapt worden.’

II. ALGEMENE BEOORDELING

5. De raad erkent dat de verbreding van het Schipdonkkanaal beleidsmatig niet langer gewenst is en dat het schrappen van de reservatiestroken zekerheid en duidelijkheid zal bieden aan de eigenaars en desgevallend de gebruikers van percelen en gebouwen die vandaag gevat zijn door de reservatiestroken.

De raad formuleert volgende strategische bedenkingen bij voorliggende startnota voor het gewestelijk RUP 'Opheffen reservatiestroken Schipdonkkanaal':

- a. De raad ondersteunt de plandoelstellingen inzake het opheffen van de reservatiestroken, het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen, de uitbouw van een functioneel fietsnetwerk en het behoud van de actuele ecologische en landschappelijke waarden rond het Schipdonkkanaal. De raad benadrukt dat deze doelstellingen niet los van mekaar kunnen benaderd worden en dringt er op aan dat deze vier doelstellingen in een samenhangende ruimtelijke visie verder worden uitgewerkt (zie deel III).
- b. De raad vindt het positief dat met het geplande gewestelijk RUP een correctie zal worden doorgevoerd van de onder- en nevenliggende bestemmingen. De raad heeft evenwel veel vragen bij de visie/werkwijze die in de startnota wordt uitgebouwd ten aanzien van het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen (zie deel IV).
- c. De raad vindt het positief dat de startnota verduidelijkt dat het plangebied bestaat uit de reservatiestroken en de aansluitende bermen en langsrachten ter hoogte van het Schipdonkkanaal. De raad heeft wel vragen bij het feit dat de startnota aankondigt dat het plangebied van het geplande gewestelijk RUP veel ruimer zal zijn dan enkel de reservatiestroken en de aangrenzende gebieden (deel V).
- d. De raad dringt aan op de opmaak van een ruimtelijke visie voor de gewenste ruimtelijke structuur voor de zone van het Schipdonkkanaal en de aangrenzende reservatiestroken (deel VI).

III. PLANDOELSTELLINGEN

6. Vijf plandoelstellingen. De raad ondersteunt de plandoelstellingen inzake het opheffen van de reservatiestroken, het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen, de uitbouw van een functioneel fietsnetwerk en het behoud van de actuele ecologische en landschappelijke waarden rond het Schipdonkkanaal.³

De raad benadrukt dat deze doelstellingen niet los van mekaar kunnen benaderd worden en dringt er op aan dat deze vier doelstellingen in een samenhangende ruimtelijke visie worden uitgewerkt.⁴ Dit geldt onder meer voor de doelstelling inzake het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen die nu in de startnota niet in samenhang wordt benaderd met de andere plandoelstellingen; laat staan binnen een samenhangende ruimtelijke visie (zie verder deel IV).

Inzake het behoud van de actuele ecologische en landschappelijke waarden rond het

³ Startnota, pag.12-14

⁴ Ten aanzien van de plandoelstelling inzake het 'aanduiden van het erfgoedlandschap en een aantal erfgoedelementen' heeft de raad wel vragen aangezien deze doelstelling veel ruimer gaat dan het opheffen van de reservatiestroken van het Schipdonkkanaal; en in essentie niet gekoppeld is aan de problematiek inzake het opheffen van de reservatiestroken. Bovendien leidt deze doelstelling er toe dat het plangebied van het gewestelijk RUP sterk zal toenemen en niet beperkt blijft tot het Schipdonkkanaal en de nabij gelegen reservatiestroken. Volgens de startnota (pag. 44) betreft het 1° de Damse Vaart met omgevende polder, Fort van Beieren en kreken van Lapscheure en 2° de Polders nabij Dudzele (zie ook deel V van dit advies).

Schipdonkkanaal verduidelijkt de startnota dat met het gewestelijk RUP de mogelijkheid ontstaat om de actuele ecologische en landschappelijke waarden op de gewenste locaties te behouden en te versterken waar nodig. De raad vindt het evenwel geen goede zaak dat in de startnota (pag. 15, deel 3.2.1) deze doelstelling niet wordt meegenomen. Ook onder de noemer 'alternatieven' wordt in de startnota (pag.16) deze doelstelling niet volwaardig meegenomen.

IV. PLANDOELSTELLING INZAKE DE CORRECTIE ONDER- EN NEVENLIGGENDE BESTEMMINGEN

7. Correctie onder- en nevenliggende bestemmingen. De raad vindt het positief dat met het geplande gewestelijk RUP een correctie zal worden doorgevoerd van de onder- en nevenliggende bestemmingen.⁵

De raad heeft evenwel veel vragen bij de visie/werkwijze die in de startnota wordt uitgebouwd ten aanzien van het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen. Zo maakt de startnota (pag. 13) voor de correctie van de onderliggende bestemmingen een onderscheid tussen bebouwde en onbebouwde percelen. Wat betreft de bebouwde percelen gaat de startnota algemeen uit van een omvorming van natuurgebied naar agrarisch gebied tenzij '*dit minder aangewezen is omwille van de aanwezigheid van woongebied, natuurgebied...in de onmiddellijke omgeving*'. Voor een beperkt aantal onbebouwde percelen (gelegen in een andere bestemming dan groengebied of agrarisch gebied) wordt gekeken of deze bestemming nog relevant is en indien niet, wordt een bestemming aansluitend bij de omliggende bestemmingen nagestreefd.

De startnota gaat inzake de noodzakelijke correcties aldus uit van maatwerk (afweging) op perceelsniveau. De raad vindt dit geen goede zaak en dringt er op aan dat de correctie van de onder- en nevenliggende bestemmingen uitgaat van een ruimtelijke visie voor de gehele zone van het Schipdonkkanaal (meer dan 800 ha, verspreid over twee provincies). De ruimtelijke potenties van het plangebied en de beoogde ruimtelijke plandoelstellingen moeten immers het kader vormen voor de nodige correcties/herbestemmingen (zie verder deel VI).

8. Compensatie. De raad stelt bovendien vast dat de startnota (pag. 13) - onder de doelstelling inzake het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen en specifiek inzake de onbebouwde percelen- volgende passage vermeldt: '*In de directe omgeving van de reservatiestroken zijn op bepaalde plaatsen potenties voor behoud en ontwikkeling van natuur of bos. Om die opportuniteiten te benutten worden volgende gebieden verder onderzocht in het planproces: – de percelen die gelegen zijn binnen de reservatiestroken – poldergraslanden in de onmiddellijke omgeving van de reservatiestroken tussen het Boudewijnkanaal en het Schipdonkkanaal – de onmiddellijke omgeving van het Paddepoelebos, in overeenstemming met het actieprogramma AGNAS (actie 52) – de omgeving van Balgerhoeke – de omgeving van Malekote – de omgeving van het Leen (tussen Schipdonkkanaal en het Leen). Als het onderzoek aangeeft dat bestemmingswijzigingen voor de omgeving van het Paddepoelebos en het Leen aangewezen zijn, worden ze opgenomen in afzonderlijke deelplannen van het GRUP.*'

Zoals reeds eerder aangehaald benadrukt de raad dat de plandoelstelling inzake het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen in samenhang moet worden benaderd met de andere plandoelstellingen (o.a. inzake het behoud en de versterking van de landschappelijke en ecologische waarde rond het Schipdonkkanaal) en dit binnen een samenhangende ruimtelijke visie voor het Schipdonkkanaal en omgeving.

Pas op basis van deze ruimtelijke visie én van de resultaten van de geïntegreerde planningsprocedure zal duidelijkheid ontstaan over de noodzakelijke herbestemmingen alsook over natuur- en/of planologische compensaties.

⁵ Een bijzonder aandachtspunt hierbij betreft het feit dat in West-Vlaanderen de onderliggende bestemming in hoofzaak 'agrarisch gebied' en 'industriegebied' is; en in Oost-Vlaanderen voornamelijk 'groengebied'.

V. PLANGEBIED

9. Basiscontour. De startnota (pag. 16) verduidelijkt dat het plangebied bestaat uit de reservatiestroken en de aansluitende bermen en langsgrachten ter hoogte van het Schipdonkkanaal vanaf het Boudewijnkanaal te Brugge tot de kruising met het kanaal Gent-Oostende in Deinze. Volgens de startnota zullen aansluitend bij het kanaal ook nog gebieden worden meegenomen '*waar het relevant is de onderliggende bestemming te corrigeren*'. De startnota geeft hier geen verdere duiding. De raad vraagt te verduidelijken om welke specifieke gebieden het gaat, en op basis waarvan het relevant wordt geacht om hun onderliggende bestemmingen te corrigeren.

Indien het gaat om de correctie van de onderliggende bestemmingen cf. de beslissing van de Vlaamse Regering van 14 december 2018 dan dient dit als dusdanig verduidelijkt te worden. Met deze beslissing voerde de Vlaamse Regering immers een gedeeltelijke opheffing door van de reservatiestroken langsheen het Schipdonkkanaal, zowel in West-Vlaanderen als in Oost-Vlaanderen. Deze opheffing leidde tot een gevoelige versmalling van de reservatiestrook langsheen het Schipdonkkanaal; zonder evenwel de problematiek van de onderliggende bestemmingen op te lossen. De raad vindt het positief dat ook deze delen nu zouden worden meegenomen in het geplande gewestelijk RUP.

De raad merkt op dat de totale oppervlakte van de basiscontour van het plangebied ongeveer 840 ha bedraagt.

10. Bijkomend plangebied. Daarnaast kondigt de startnota (pag. 16) evenwel aan dat het plangebied van het geplande gewestelijk RUP veel ruimer zal zijn dan enkel de reservatiestroken en de aangrenzende gebieden. Naast het gebied binnen de basiscontour (840 ha) zullen ook een aantal gebieden verder worden onderzocht in functie van de plandoelstellingen.

De startnota somt deze onderzoeksgebieden op en merkt op dat dit plangebied nog niet duidelijk is en de grenzen nog niet vastliggen.⁶ Het betreft de zoekzones voor de beoogde compensatie voor natuur. De raad verwijst hieromtrent naar zijn bemerkingen onder par. 8 van dit advies.

Volledigheidshalve merkt de raad op dat de startnota (pag. 14) ook nog een aantal te onderzoeken locaties opsomt met het oog op het behoud en de duurzame ontwikkeling van het gewenste toeristisch-recreatief netwerk en functioneel netwerk. Het is onduidelijk op basis waarvan deze gebieden geselecteerd zijn.

VI. SAMENHANGENDE RUIMTELIJKE VISIE

11. Ruimtelijke concepten. De startnota (pag. 30 t.e.m. pag. 38) formuleert een heel reeks ruimtelijke concepten die van belang zijn voor het geplande gewestelijk RUP. Het betreft onder meer het ontwikkelen van landschappelijk en ecologisch waardevolle lineaire elementen met recreatief medegebruik, het behoud en versterking van polderwaterlopen en kanalen als landschappelijk drager en ecologische verbinding, het behoud en versterking van kleinere bos- en parkgebieden met ruimte voor grondgebonden landbouw, grasland- en bosontwikkeling, het behoud en versterking van zeer waardevolle bos- en natuurcomplexen, enz.

De raad stelt vast dat deze ruimtelijke concepten zeer algemeen zijn geformuleerd en betrekking hebben op zeer grote delen van West- en Oost-Vlaanderen. De meerwaarde van deze vage ruimtelijke concepten is voor de raad niet duidelijk.

12. Ruimtelijke visie voor het Schipdonkkanaal en de reservatiestroken. De raad vindt het een

⁶ Startnota, pag. 17: '*Het gaat om volgende gebieden: -de poldergraslanden in de onmiddellijke omgeving van de reservatiestroken tussen het Boudewijnkanaal tot aan het Schipdonkkanaal; -de onmiddellijke omgeving van het Paddepoelebos (i.o.m. het actieprogramma AGNAS); -de omgeving van Balgerhoeke; -de omgeving van Malekote; -de omgeving van het Leen; - de omgeving van de Siphon; -de omgeving van de Stoktevijver en de koppeling met de Lieve; -de omgeving van het sas ter hoogte van het knooppunt met het kanaal Gent-Oostende.*'

belangrijke tekortkoming dat voorliggende startnota niet uitgaat van een globale, samenhangende ruimtelijke visie op het gebied en de onmiddellijke omgeving.⁷

De raad dringt er op aan om alsnog invulling te geven aan een dergelijke samenhangende ruimtelijke visie voor het plangebied die invulling geeft aan een samenhangend verhaal inzake de realisatie van de vooropgestelde plandoelstellingen, met name het opheffen van de reservatiestroken, het corrigeren van de onder- en nevenliggende bestemmingen, de uitbouw van een functioneel fietsnetwerk en het behoud van de actuele ecologische en landschappelijke waarden rond het Schipdonkkanaal.

Standpunt VOKA:

VOKA wenst zich te onthouden bij dit advies.

⁷Zie ook advies SARO over de startnota GRUP Reservatiezone Schipdonkkanaal Oost-Vlaanderen: <https://sarovlaanderen.be/sites/default/files/2022-06/SARO%202019-13%20Advies%20startnota%20RUP%20Schipdonkkanaal.pdf>